

LBDIS | We know
GEORGE COȘBUC

POEZII

Postfață, tabel cronologic
și referințe critice de
Aureliu Goci

Editura MondoRo
București, 2014

BALADE ȘI IDILE

- Noapte de vară / 5*
Mânioasă / 7
Nu te-ai priceput / 8
Fatma / 10
Nunta Zamfirei / 11
Cântecul fusului / 16
Rea de plată / 18
Fata morarului / 19
Crăiasa zânelor / 20
Gazel (Oamenii mă-nvinuiesc) / 24
Rugămintea din urmă (după Lermontov) / 25
Ex ossibus ultor! / 27
Poet și critic / 29
Vântul / 30
Vestitorii primăverii / 33
Pe lângă boi / 34
Rada / 35
Trei, Doamne, și toți trei / 39
La oglindă / 41
Calul dracului / 44
De pe deal / 45
El-Zorab / 46
Supțirica din vecini / 51
Numai una! / 52
Regina ostrogoților / 53
Brâul Cosinzenii / 55
Dușmancele / 58
Costea / 61
Somnul codrilor / 64
Recrutul / 66
Lordul John / 68

Moartea lui Fulger / 70

Un cântec barbar / 77

Păstorita / 79

Prahova / 80

La părau / 84

FIRE DE TORT

Din viață

Mama / 87

Lupta vieții (Gazel) / 89

Ștefăniță-vodă / 90

Sub patrafir / 92

Scara / 94

Bradul / 96

Unul ca o sută / 97

Noi vrem pământ! / 98

Hafts / 100

Voichița lui Ștefan / 101

Doina / 103

La Paști / 106

Seara / 108

În miezul verii (O fâșie nesfârșită) / 110

Iarna pe uliță / 112

Cântec (A venit un lup din crâng) / 115

Din copilărie / 116

Ispita / 119

Vântoasele / 121

Dragoste învrăjbită / 124

Fata mării / 133

Prutul / 135

Decebal cătră popor / 137

Roata morii / 139

ZIARUL UNUI PIERDE-VARĂ

Faptul zilei / 142

Chindia / 144

Strigoii / 147

Moartea lui Gelu / 151

Nuntă în codru / 156

În miezul verii (Sub paltin aici e răcoare) / 160

CÂNTECE DE VITEJIE

Cântec (Ți-ai mânat prin veacuri turmele pe plai) / 162

Dorobanțul / 162

Dunărea și Oltul / 164

Pentru libertate / 165

Cântecul cel vechi al Oltului / 167

Scut și armă / 168

Oltenii lui Tudor / 169

Sărindar / 171

Zece mai / 173

Mortul de la Putna / 174

Stema țării / 177

Cântecul redutei / 178

Povestea căprarului / 180

Coloană de atac / 182

O scrisoare de la Muselim-Selo / 186

Raport (Luarea Griviței, la 30 august 1877) / 188

Podul lui Traian / 189

Pașa Hassan / 191

Postfața / 195

Tabel cronologic / 205

Referințe critice / 209

BALADE ȘI IDILE

NOAPTE DE VARĂ

Zărilor, de farmec pline,
Strălucesc în luminiș;
Zboară mierlele-n tufiș
Și din codri noaptea vine
Pe furiș.

Care cu poveri de muncă
Vin încet și scârțâind;
Turmele s-aud mugind,
Și flăcăii vin pe luncă
Hăulind.

Cu cofița, pe-ndelete,
Vin neveste de la râu;
Și cu poala prinsă-n brâu
Vin cântând în stoluri fete
De la grâu.

De la gărlă-n pâlcuri dese
Zgomotoși copiii vin;
Satul e de vuiet plin;
Fumul alb alene iese
Din cămin.

Dar din ce în ce s-alină
Toate zgomotele-n sat,

Muncitorii s-au culcat.
Liniștea-i acum deplină
Și-a-nnoptat.

Focul e-nvelit pe vatră,
Iar opaitele-au murit,
Și prin satul adormit
Doar vr-un câne-n somn mai latră
Răgușit.

Iat-o! Plină, despre munte
Iese luna din brădet
Și se naltă,-ncet-\ncet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmice valurile cad,
Cum se zbate-n dulce ropot
Apa-n vad.

Dintr-un timp și vântul tace;
Satul doarme ca-n mormânt -
Totu-i plin de Duhul Sfânt:
Liniște-n văzduh și pace
Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,
Dorul tânăr și pribeag.
Tainic se-ntâlnește-n prag,
Dor cu dor să se cuprindă,
Drag cu drag.

(1892)

Am să merg mai înspre seară
Prin dumbrăvi, ca mai demult,
În priveghetori să-mi pară
Glasul Linei că-l ascult.
Mai știi eu, ce-aș vrea s-ascult!
Că-n zori Lina sta-n porțiță,
Sălta-n vânt a ei altiță,
Vântul îi sălta-n costiță
Și-i făcea floare-n obraz:
Eu mergeam la plug în laz',
Și, când trec, Lina s-ascunde,
Parcă nici nu m-a văzut.
Îi vorbesc, și nu-mi răspunde.
Nu-mi răspunde!
Și-o întreb, și nu-mi răspunde!
Și mă mir - ce i-am făcut!

Vreau de-aici să rump o floare!
Ochii unui înger scump
Au albastrul de cicoare,
Și cicoare vreau să rump -
Mai știu eu ce-aș vrea să rump!
Că-n amiazi venind pe vale,
Întâlnii pe Lina-n cale:
Fragi i-am dat, ea mi-a zis:-
"Na-le!
Ți-am cerut eu ție fragi?"
Ochii ei frumoși și dragi
Priveau tot spre poala rochii,
S-a pus Lina pe tăcut,
Și vedeam că-i umblă ochii,
Umblă ochii!
Ca la șerpi, îi umblă ochii,
Și mă mir ce i-am făcut!

1 Teren de curând despădurit, transformat în loc arabil sau pășune.

Să-mi pun capul pentr-o Lină,
Să mă fac un om pribeag!
Ieși din neguri, lună plină,
Să mă vezi la Lina-n prag -
Mai știu eu ce-aștept în prag!
Alte dăți suna zăvorul;
Lina pe furiș, ca dorul,
Pășea-n degete pridvorul
Și la mine-n prag venea
Mamă-sa cât ce-adormea.
Azi ard hainele pe mine,
Mi-e greu capul ca de lut,
Stau în prag - și ea nu vine,
Nu mai vine!
E târziu și nu mai vine...
Și mă mir, ce i-am făcut!?

(1889)

NU TE-AI PRICEPUT

Nu te-ai priceput!
Singur tu nu mi-ai plăcut,
Că eu tot fugeam de tine?
O, nu-i drept, nu-i drept, Sorine!
Ți-am fost dragă, știu eu bine,
Dar, să-mi spui, tu te-ai temut.
Și eu toate le-am făcut,
Ca să poți să-mi spui odată,
Să mă-ntrebi: - "Mă vrei tu,
fată?"
Și plângeam de supărată,
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că-s mândră și n-am vrut
Ca s-ascult vorbele tale?
Dar de unde știi? În cale
Ți-am umblat și-n deal și-n vale,

Și-orișunde te-am știut.
Zile lungi mi le-am pierdut,
Să mă mprietenesc cu tine;
Tu-mi umblai sfios, Sorine,
Și plângea durerea-n mine,
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Am fost rea și n-aș fi vrut
Să te las, ca altă fată,
Să mă strângi tu sănătate?
Dar m-ai întrebat vrodată?
Mă-nvingea să te sărut
Eu pe tine! Pe-ntrecut
Chip cătam cu viclenie
Să te fac să-ntrebi, și mie
Mi-a fost luni întregi mânie,
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că de m-ai fi cerut
Mamei tale noră-n casă,
N-aș fi vrut să merg? E, lasă!
Că de-o fată cui-i pasă,
Nu se ia după părut!
De-ntrebai, ai fi văzut!
Tu să fi-nceput iubitul,
Că-i făceam eu isprăvitul -
Tu cu pâinea și cuțitul
Mori flămând, nepriceput!

(1889)

În faptul dimineții, prin parc, îngândurată
 Se plimbă visătoare Fatma, frumoasa fată
 A marelui Ben-Omar, califul din Bagdad -
 Iar tinerele-i plete de peste umeri cad
 Pe piept, și ea le prinde mănunchi în alba-i mână.
 Zâmbind s-așază fata aproape de fântână
 Pe-o lespede de marmor, privind cu gândul dus
 La gura de balaur ce-azvârle apa-n sus.

Tiptil atunci, din umbra tufișului răsare
 Nin-Musa, rob din Yemen. El iese din cărare,
 S-apropie de fată, o prinde pe furiș,
 S-apeacă, o sărută și piere prin tufiș,
 Fatma răsare-n țipet, de spaimă-ngălbinită.
 - "El are fes ca-n Yemen și haina zdrăntuită!"
 Și grabnic eunucii se-nșiră urmărind
 Ca șerpil prin tufișuri pe Musa-Nin, și-l prind.

Fatma plângând se duce la tată-său și-i spune.
 - "Voi pune servitorii să-l bată! Și voi pune
 Să-l târâie de-a lungul Bagdadului, legat
 De-a calului meu coadă, de-a celui mai turbat!
 Mișelul!" Și Ben-Omar izbește cu piciorul
 Și dă un semn. În lanțuri legat, cutezătorul
 Nin-Musa intră palid, cu ochii la pământ -
 El are fes ca-n Yemen și-o zdranță de veșmânt.

Fatma stă răzimată de-al tronului pilastru,
 Și sclavul stă nainte-i. El are fes albastru,
 Și-albaștri are ochii, d-un farmec dureros;
 E tânăr și e palid și-așa e de frumos!
 S-aruncă furtunatic spre rob atunci sultanul
 Și-i fulgeră-n cap ochii și-n mână iataganul:
 - "Acesta e?" Și fata se-ndoaie puțintel:
 - "N-a fost acesta, tată! - Să nu lovești în el!"

(1891)

E lung pământul, ba e lat,
 Dar ca Săgeată de bogat
 Nici astăzi domn pe lume nu-i,
 Și-avea o fată, - fata lui -
 Icoană-ntr-un altar s-o pui
 La închinat.

Și dac-a fost pețită des,
 E lucru tare cu-nțeleș,
 Dar dintr-al prinților șirag,
 Câți au trecut al casei prag,
 De bună seamă cel mai drag
 A fost ales.

El, cel mai drag! El a venit
 Dintr-un afund de Răsărit,
 Un prinț frumos și tinerel,
 Și fata s-a-ndrăgit de el.
 Că doară tocmai Viorel
 I-a fost menit.

Și s-a pomit apoi cuvânt!
 Și patru margini de pământ
 Ce strimte-au fost în largul lor,
 Când a pomit s-alerge-n zbor
 Acest cuvânt mai călător
 Decât un vânt!

Ca ieri cuvântul din vecini
 S-a dus ca astăzi prin străini,
 Lăsând pe toți, din cât afund
 O mie de crăimi ascund
 Toți craii multului rotund
 De veste plini.

LPBKS | We know books

Și-atunci din tron s-a ridicat
Un împărat după-mpărat
Și regii-n purpur s-au încins,
Și doamnele grăbit au prins
Să se gătească dinadins,
Ca niciodat'.

Iar când a fost de s-implinit
Ajunul zilei de nuntit,
Din munți și văi, de peste mări,
Din larg cuprins de peste zări,
Nuntași din nouăzeci de țări
S-au răscolit.

De cum a dat în fapt de zori
Veneau, cu fete și feciori,
Trăsnind rădvanele de crai,
Pe netede poteci de plai;
La tot rădvanul patru cai,
Ba patru sori.

Din fundul lumii, mai din sus,
Și din Zorit, și din Apus,
Din cât loc poți gândind să bați,
Venit-au roiuri de-mpărați,
Cu stemă-n frunte și-mbrăcați
Cum astăzi nu-s.

Sosit era bătrânul Grui
Cu Sanda și Rusanda lui,
Și Ținteș, cel cu trainic rost,
Cu Lia lui sosit a fost,
Și Bardeș cel cu adăpost
Prin munți sâlhui.

Și alții, Doamne! Drag alint
De trupuri prinse-n mărgărint!
Ce fete dragi! Dar ce comori
Pe rochii lungi țesute-n florii
Iar hainele de pe feciori
Scliceau de-argint.

LIBRIS We know books
Voinicii cai spumau în salt;
Și-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vântul viu vuia,
Vrun prinț mai tânăr când trecea
C-un braț în șold și pe prăsea
Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări
Văzutu-s-a crescând în zări
Rădvan cu mire, cu nănași,
Cu socrii mari și cu nuntași,
Și nouăzeci de feciorași
Veneau călări.

Și ca la mândre nunți de crai,
Ieșit-a-n cale-ales alai
De sfetnici mulți și mult popor,
Cu muzici multe-n fruntea lor;
Și drumul tot era covor
De flori de mai.

Iar când alaiul s-a oprit
Și Paltin-crai a stărosit¹,
A prins să sune sunet viu
De treasc și trâmbiți și de chiu -
Dar ce scriu eu? Oricum să scriu
E nemplinit!

Și-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foișor
Ieși Zamfira-n mers isteț,
Frumoasă ca un gând răzleț,
Cu trupul nalt, cu părul creț,
Cu pas ușor.

Un trandafir în văi părea;
Mlădiul trup i-l încingea
Un brâu de-argint, dar toată-n tot

¹ A stărosi - a peți.

FRUMOS We know
books

Frumoasă cât eu nici nu pot
O mai frumoasă să-mi socot
Cu mintea mea.

Și ea mergând spre Viorel,
De mână când a prins-o el,
Roșind s-a zăpăcit de drag,
Vătavul a dat semn din steag
Și-atunci porniră toți șireag
Încetinel.

Și-n vremea cât s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat
Să joace-n drum după tilinci;
Feciori, la zece fete, cinci,
Cu zdrângăneii la opinci
Ca-n port de sat.

Trei pași la stânga linișor
Și alți trei pași la dreapta lor;
Se prind de mâini și se desprind,
S-adună cerc și iar se-ntind,
Și bat pământul tropotind
În tact ușor.

Iar la ospăț! Un râu de vin!
Mai un hotar tot a fost plin
De mese, și tot oaspeți rari,
Tot crai și tot crăieșe mari,
Alătura cu ghinărari
De neam străin.

A fost atâta chiu și cânt
Cum nu s-a pomenit cuvânt!
Și soarele mirat sta-n loc,
Că l-a ajuns și-acest noroc,
Să vadă el atâta joc
P-acest pământ.

De-ai fi văzut cum au jucat
Copilele de împărat,

Frumoase toate și întrulpi',
Cu ochi șireți ca cei de vulpi,
Cu rochii scurte până-n pulpi,
Cu păr buclat.

Și principii falnici și-ndrăzneți,
De-al căror buzdugan isteț
Pierit-au zmei din iaduri scoși!
De-ai fi văzut jucând voioși
Și feți-voinici și feți-frumoși,
Și logofeți.

Ba Peneș-împărat, văzând
Pe Barbă-cot, piticul, stând
Pe-un gard de-alături privitor,
L-a pus la joc! Și-ntre popor
Sărea piticu-ntr-un picior
De nu-și da rând!

Sunt grei bătrânii de pomit,
Dar de-i pomești, sunt grei de-oprit!
Și s-au pornit bărboșii regi
Cu sfetnicii-nvechiți în legi
Și patruzeci de zile-ntregi
Au tot nuntit.

Și vesel Mugur-împărat
Ca cel dintâi s-a ridicat
Și, cu păharul plin în mâni,
Precum e felul din bătrâni
La orice chef între români,
El a-nchinat.

Și-a zis: - "Cât mac e prin livezi,
Atâția ani la miri urez!
Și-un prinț la anul! blând și mic,
Să crească mare și voinic,
Iar noi să mai jucăm un pic
Și la botez!"

(1889)

1 Întrulp - trupeș, chipeș, bine făcut.